

Het
Wonder
Der
Liefde

REV. VIKTOR FRÖLKE

Church of the Good Life

Voor een liefdesjunkie

l'Amour est un oiseau rebelle

‘Carmen’, Bizet

Love comes in odd places, and at odd times, for no reason at all. Often, but not always, it is welcome, and will be answered in due course.

Prof. Louis M. LeBlanc

De liefde is het einddoel van de wereldgeschiedenis, het amen van het universum.

Novalis

VOORWOORD

VAN DE

LIEFDESDOMINEE

Van alle bankiers, liedjesschrijvers, programmamakers, gitaristen, marketingmensen, management consultants, handchirurgen, psychotherapeuten en bergbeklimmers die ik de afgelopen jaren op romantisch-rituele wijze in de echt heb mogen verbinden in kerken, bioscopen, landhuizen, siertuinen en strandtenten in Portugal, alpenhutjes in Zwitserland en herenboerderijen in Frankrijk, België en Nederland, staan mij vooral de huwelijken bij waarin ik niet geloofde.

Eén huwelijk vond ik dubieus omdat de bruijom mij op mijn verzoek tot gekmakens toe niets wist te vertellen wat hij mooi vond aan zijn bruid. Geen enkel detail schoot hem te binnen, het bleef bij vaagheden. Dat vond ik verdacht. Wie niet kan uitleggen wat hij aantrekkelijk vindt aan zijn geliefde moet zich ernstig afvragen of hij de juiste heeft gekozen en dat geldt misschien nog sterker voor die geliefde.

Een ander, twijfelachtige huwelijk vond plaats net nadat de bruid een heftige affaire achter de rug had (niet met mij, haast ik mij toe te voegen). Ik heb nog geprobeerd dat huwelijk tegen te houden. Ik drukte de tortelduiven op het hart dat het misschien beter was om nog even te wachten, de affaire uit te laten zieken, als het ware, op te laten lossen, en de oorspronkelijke liefde weer de kans te geven om op te bloeien, maar daar wilden ze niets van weten.

Waar bemoeide ik me eigenlijk mee?

Daar hadden ze een punt.

De ongeloofwaardigheid van hun huwelijk was mijn probleem, niet het hunne. En natuurlijk heb ik hun huwelijk ingezegend. En guess what? Ze zijn nog bij elkaar, en gelukkig zelfs, hoewel geluk een notoir onmeetbare grootheid blijft, en misschien zelfs overschat. Ik geloof soms meer in momenten van extase, maar misschien is dat hetzelfde.

Bij mijn weten, en ik geef toe, ik heb matig geïnformeerd, is slechts één van de twintig huwelijken die ik mijn zegen heb gegeven voortijdig afgebroken (dat wil zeggen vóór de dood intrad bij een der gehuwden).

Dat was ook meteen het enige lesbische huwelijk waarover ik mijn zegenrijke woorden mocht uitspreken van een vriendin nog wel, die sindsdien is uitgegroeid tot een BN'er. Ik zal haar naam hier niet noemen (ook niet de beginletter.)

Ik weet, het is nog wat vroeg om de vlag te hijsen, maar 1 op de 20, dat is toch helemaal geen slecht gemiddelde?

Huwelijk inzegenen? Wat de? In welke tijd leven we? En wie ben ik, dat ik dit eigenlijk mag doen?

Wel, dat zit zo. Sinds 2003 ben ik ingewijd als *reverend* van de Universal Life Church, de enige dogmaloze kerk ter wereld, hoofdkantoor te Modesto, Californië. Dit houdt in dat ik diverse religieuze rituelen mag uitvoeren, waaronder het huwelijk, maar ook een uitvaart. Alleen geen besnijdenis, want dat wordt zo'n rommelje, als je niet eerst nog een cursus hebt gevolgd.

Toen ik *ordained* was de inwijding was, toegegeven, een kwestie van een aantal muisklikken en het overmaken van 15 dollar in ruil voor een starterspakket dacht ik: nu ik toch bezig ben, richt ik ook maar meteen mijn eigen kerkgenootschap op. Op internet adverteerde ik de eerste religieuze bijeenkomst van *The Church of the Good Life* bij mij thuis in, toen nog, Brooklyn, New York. Er reageerden drie mensen, van wie er twee niet op kwamen dagen; de derde zegde af. Een stoeve start, maar voortekenen bedriegen.

∞

Mijn gemeenschap, die je als sociaal-hedonistisch zou kunnen omschrijven, tiert welig. Steeds als ik een huwelijk heb mogen voltrekken, zoals dat tussen een baron en barones (zij werd het door het huwelijk, hij was het al) in De Rode Hoed te Amsterdam (een voormalige schuilkerk) komen er mensen op mij af met de vraag of ik ook diensten verzorg. Ik moet dan helaas antwoorden dat er geen diensten zijn, omdat ik niet zou weten hoe zo'n dienst

eruit zou moeten zien. Als je alleen gelooft in de liefde, zoals ik, dan ligt het voor de hand om iedereen met elkaar de liefde te laten bedrijven, maar dat kunnen ze thuis ook. Tenzij je er een film van wilt maken, is regie daarbij overbodig. Vrije liefde zou ik nooit propageren, berust volgens mij op een denkfout, en bovendien, zulke diensten bestaan al.

Maar waarom in Godsnaam, of, oké, vooruit: in liefdesnaam , *trouwen* aan het begin van het derde millennium? Hebben we niet wat beters te doen?

Of, zoals Groucho Marx het verwoordde: ‘Marriage is a wonderful institution, but why live in an institution?’

Het kortste antwoord luidt: natuurlijk is het huwelijk zinloos, maar dat is het leven ook, dus dan kun je het maar beter versieren. Aan diezelfde wil tot versieren hebben we ook kunst, muziek en literatuur te danken. Het is wat de mens doet verschillen van een algoritme of een beerdierdje, hoewel ik niet zeker weet of een beerdierdje niet ook stiekem, of niet zo stiekem, zichzelf, zijn dierbaren of zijn habitat versiert.

Trouwens, als 1 op de 3 huwelijken eindigt in een scheiding, zoals hardnekkige statistieken willen, dan blijven nog altijd 2 van de 3 huwelijken overeind. Helemaal geen slechte score. Beter dan een muntje opgooien.

De kunst is om het huwelijk niet alleen niet te laten eindigen in een scheiding, althans, niet elk huwelijk, alleen slechte huwelijken maar het ook ja, het hoge woord moet er maar eens uit, sprankelend te laten zijn en dat is nog helemaal niet zo eenvoudig.

∞

Trouwen is levenskunst. Of liefdeskunst, zo je wilt. Maar zoals in iedere kunstvorm bestaan er geen regels voor. Iedereen doet het anders, en het kan op alle mogelijke manieren. Liefde is vrijheid. Als het geen vrijheid meer is of oplevert: vlucht dan weg en ga je geluk elders beproeven.

Dit is het verschil tussen het romantisch-rituele huwelijk dat ik voorsta, met een burgerlijk huwelijk zoals dat in het stadhuis plaatsvindt: een burgerlijk huwelijk is allesbehalve zinloos. Het heeft allerlei voordelen, met name van praktische, juridische en fiscale aard, maar mij gaat het om de symboolwaarde. Daarom ben ik ook geen ambtenaar van de burgerlijke stand. Ik heb ook nooit de ambitie gehad ambtenaar te worden, noch burgerlijk. (Wel ben ik van stand.)

∞

Als mensen te kennen geven door mij te willen worden getrouwd, kom ik langs voor een intake gesprek. Ik vraag ze naar hun verhaal. Bij elke liefde hoort een verhaal, elke liefde is tot op zekere hoogte een verhaal, en dat verhaal wordt bij voorkeur samen verteld, om en om, de geliefden vullen elkaar aan, corrigeren elkaar enzovoorts, en zo ontstaat een slordige mini-reconstructie van hun kennismaking, verliefdheid en relatie. Later, tijdens de plechtigheid, zal ik dat verhaal nog eens gedetailleerder uit de doeken doen, op basis van een zogeheten liefdesenquête die ik per email heb

afgenomen, en, belangrijker, gesprekken met hun ouders (even aangenomen dat die nog leven en niet met hun kinderen gebrouilleerd zijn).

Favo vraag uit de enquête: wat vind je gek, ontroerend, grappig aan je geliefde?

Eigenaardigheden maken de mens, ontroering is een fijne emotie en zonder humor hoeft het voor mij niet.

Die bezoeken aan de ouders der tortelduiven boeien mij bovenmatig. Niet zelden ga ik na afloop de deur uit met het gevoel alle familiegeheimen te hebben ontfutseld.

Mensen die over hun kinderen praten, praten in wezen over zichzelf. Alles komt naar boven. Sommige ouders kunnen maar moeilijk hun teleurstelling over hun kinderen verbergen. Anderen schamen zich nu nog omdat ze destijds te ver zijn gegaan.

Maar bij de meesten overheerst de liefde, en dat is maar goed ook.

∞

Behalve muziek is tijdens de plechtigheid die ik voorsta poëzie onontbeerlijk. Poëzie is gestolde romantiek. Soms komt het bruidspaar zelf met gedichten, maar die van mij zijn beter, want ik heb er voor doorgeleerd.

Allereerst grijp ik natuurlijk graag terug op Shakespeare's klassieke sonnet nummers 20, *Shall I Compare Thee to a Summer's Day* en mijn persoonlijke favoriet, van alweer een Brit, James Fenton, getiteld *Hinterland*, die ik beiden uit het hoofd kan opzeggen als ik niet teveel drink.

SONNET XX – WILLIAM SHAKESPEARE

*Shall I compare thee to a summer's day?
Thou art more lovely and more temperate:
Rough winds do shake the darling buds of May,
And summer's lease hath all too short a date;
Sometime too hot the eye of heaven shines,
And often is his gold complexion dimm'd;
And every fair from fair sometime declines,
By chance or nature's changing course untrimm'd;
But thy eternal summer shall not fade,
Nor lose possession of that fair thou ow'st;
Nor shall death brag thou wander'st in his shade,
When in eternal lines to time thou grow'st:
So long as men can breathe or eyes can see,
So long lives this, and this gives life to thee.*

∞

HINTERLAND – JAMES FENTON

*Stay near to me and I'll stay near to you –
As near as you are dear to me will do,
Near as the rainbow to the rain,
The west wind to the windowpane,
As fire to the hearth, as dawn to dew.*

*Stay true to me and I'll stay true to you —
As true as you are new to me will do,
New as the rainbow in the spray;
Utterly new in every way,
New in the way that what you say is true.*

*Stay near to me, stay true to me. I'll stay
As near, as true to you as heart could pray:
Heart never hoped that one might be
Half of the things you are to me —
The dawn, the fire, the rainbow and the day.*

En nu we toch bezig zijn, ook eentje van eigen bodem in onze moerstaal:

*Zie je ik hou van je,
ik vin je zoo lief en zoo licht —
je oogen zijn zoo vol licht,
ik hou van je, ik hou van je.*

*En je neus en je mond en je haar
en je oogen en je hals waar
je kraagje zit en je oor
met je haar er voor.*

*Zie je ik wou graag zijn
jou, maar het kan niet zijn,
het licht is om je, je bent
nu toch wat je eenmaal bent.*

*O ja, ik hou van je,
ik hou zoo vrees'lijk van je
ik wou het heelemaal zeggen –
Maar ik kan het toch niet zeggen.*

Herman Gorter

Het meest romantische liefdespaar dat ik heb mogen huwen was de vioolbouwer en de violiste. Niet zozeer omdat de één niet zonder de ander kan, en de ander niet zonder de één, maar vooral omdat ze elkaar lyrische brieven schreven, boeken voorlazen (ja, ook die van mij) en wat al niet. Ze waren bezeten van elkaar, en dat is altijd jaloersmakend om te zien. Bezetenheid is een goede vorm van gekte in de liefde.

Het verhaal van de celliste en de chemicus is ook zeer romantisch, maar om een andere reden: de verliefden moesten eerst nog allerlei hindernissen overwinnen voordat ze elkaar konden schaken. De tekst die ik heb uitgesproken bij hun huwelijk heb ik als laatste hoofdstuk opgenomen in dit boek.

Let wel: voor een goed huwelijk is meer nodig dan romantiek. Huwelijk is vriendschap, schreef Montaigne al vijfhonderd jaar geleden ‘hartstocht bewaar je maar voor je maîtresse’. Een huwelijk is pas het begin, het makkelijkste deel van de liefde. Probeer je relatie maar eens fris en fruitig te houden, jaar in, jaar uit, eight days a week, dat valt nog helemaal niet mee.

1

SCHREEUW JE LIEFDE VAN DE DAKEN

Waarom pleit ik eigenlijk voor het huwelijk? Ik ben getrouwd, dat is juist, met een prachtige vrouw bovendien ik dank God nog dagelijks op mijn blote knietjes maar dat zijn er wel meer.

Twee keer ben ik getrouwd, inderdaad, nu ik erover nadenk, alhoewel de eerste keer niet helemaal meetelt, en niet alleen omdat dat huwelijk werd voltrokken op een achternamiddag door een bejaarde dame met een doorrookte stem en barsten in haar make up in een afstandse wedding chapel in Las Vegas.

Dat huwelijk werd, moesten we allebei toegeven, geen succes. Als ik heel eerlijk ben wist ik dat voordat ik eraan begon. Eerste advies: graaf in je geheugen, als er ergens iets is geweest dat niet klopte aan de liefde, dan weet je vrijwel zeker dat dit zich vroeg of laat als betonrot zal manifesteren in je huwelijk. Niet doen dus. Maar terugkijken is makkelijker dan doormaken.

Enfin, ik leer snel, mijn tweede bruiloft vond plaats in een kasteel in de Bourgogne. De plechtigheid, voltrokken door een bevriende schrijver onder een reusachtige eikenboom, werd opgeluisterd door de zoetgevooisde klanken ener cello, een dik zwijn hing gezellig aan het spit (mijn vrouw is vegetarisch, maar eerlijk vlees mag van haar), de lokale feestband uit het gehucht wist van geen ophouden en tenminste één gast heeft zich ongelooflijk misdragen. Maar dit is niet de plek om uit te leggen hoe je een bruiloft moet organiseren, daarvoor kun je terecht bij tijdschriften als *Wit* (erg), *Bruid & Bruidegom Magazine* (erger), *Loving You* (ergst), of de *Love & Marriage huwelijksbeurs in de RAI* (de hel).

Nee, waaraan ik mijn autoriteit ontleen op het gebied van de liefde en aanverwante zaken is dat ik reverend ben, reverend Frölke inderdaad, van de Universal Life Church, de enige dogmaloze kerk ter wereld, en dat ik in die zin bevoegd ben tot het sluiten van huwelijken. Ook huwelijken tussen konijnen en broodroosters trouwens – de fundamentele dogmaloosheid van de ULC leverde die kerk al aardig wat rechtszaken op, aangespannen door gevestigde kerken die vinden dat het wel wat dogmatischer kan, maar de vrijheid van religie is, in elk geval in de Verenigde Staten, een groot goed. Sterker, het is een van de grondvesten van dat land.

Omdat ik toch bezig was heb ik ook meteen mijn eigen kerk gesticht, The Church of the Good Life, die thans kerkt in Café de Ysbreeker in Amsterdam, bij de open haard, hetgeen als voordeel heeft dat tijdens kerkdiensten meteen wat kan worden gebruikt, en we het warm houden met elkaar bovendien.

Voordat ik verder ga, zou ik het graag eerst eens hebben over de vraag die aan het huwelijk voorafgaat. Namelijk: of je de geliefde die nu al weken, maanden, jaren aan je kop zeurt wanneer je haar/hem/hen eindelijk eens een keer een aanzoek doet – en wel hyper-romantisch graag, met diamanten ring, champagne, the works, want voor minder doet ze/hij/hen het niet – haar/zijn/hen zin moet geven.

Hm.

Over dat eindeloze zeuren hoef je je trouwens niet te veel zorgen te maken. Als iemand echt wil, dan wacht hij/zij/hen wel. Mijn theorie is dat geen enkele man/vrouw/non binair of welke andere tot liefde in staat zijnde entiteit dan ook uit zichzelf op een dag denkt: gôh, tjee, laat ik mijn geliefde eens ten huwelijk vragen, leuk! Neen. Hier hoop ik dat wat trouwzieke mannen/vrouwen/non binairen meelesen: veel mensen hebben een zetje nodig, en dat zetje mag best van hun aanstaande echtgeno(o)t(e) komen, wat altijd nog beter is dan van een (aanstaande schoon)moeder, of, godbetert, ()vader, maar je moet het ook niet overdrijven. Als je te veel zettes geeft loop je kans de ander omver te duwen, en dat kan niet de bedoeling zijn.

Maar waarom zou je in godsnaam – oké: liefdesnaam – überhaupt trouwen?

Is trouwen niet de dood in de pot, het eind van de liefde, een wanhopige poging om de liefde te temmen?

En trouwens: mensen scheiden toch veel meer dan vroeger, en niet

alleen afval, is dat niet een uitstekend argument tegen het huwelijk, dat het, om met schrijver Joris Moens te spreken, ‘een pakket goede bedoelingen is dat gedoemd is te mislukken’?

Wel, hier zou ik staande willen houden dat het idee achter het huwelijk zoals ik dat voorsta nog redelijk valide en solide is. Dat idee is dat je door te trouwen een statement maakt, naar elkaar en, om het wat meer gewicht te geven, alle andere mensen die ertoe doen. Een romantisch statement, dat luidt: ik wil jou en niemand anders, ik kies voor jou, ik houd niet angstig en opportunistisch al mijn opties open, maar ik neem een risico, ik breng een offer aan mijn vrijheid in ruil voor geborgenheid, en, maar natuurlijk, de luxe van permanente seksuele beschikbaarheid. Ik beken mij tot de ander en tot die ander alleen.

Wie gek is op iemand wil dat van de daken schreeuwen, en er gaat feesttechnisch niets boven een mooie, uitbundige, beetje krankzinnige bruiloft (voor een bewijs zie de film *Underground* van Emir Kusturica, hoewel iets minder krankzinnig mag ook).

Trouwens, wie trouwt leeft langer. Zulks is statistisch aangetoond. Kennelijk geeft het huwelijk een zekere mate van rust in het hoofd en in het hart die goed is voor de gezondheid.

∞

Nu iedereen wil trouwen, rest alleen nog vraag: met wie?

Met hém?

Met háár?

Met hén?

Voordat je zelfs maar overweegt op je knieën te gaan, is het verstandig degene, die naast je op de bank televisie zit te kijken, eens goed te bestuderen en jezelf af te vragen: wil ik met deze persoon oud worden? Zie ik mijzelf met deze persoon dag in dag uit, jaar in jaar uit ontbijten, in de badkamer rommelen, negenezestigen, gordijnen uitzoeken, door de stad fietsen, koekjes bakken, rekeningen betalen, sushi bestellen, you name it, totdat jullie beiden opgedroogd, uitgeteerd en ingestopt zijn?

Of zou ik mijn relatie met de persoon die hier op de bank zit eerder omschrijven als een aanhalingstekens in de lucht project? Een project dat op een gegeven moment aanhalingstekens afgerond is?

Ik weet nog dat een van de liefjes uit mijn studententijd ik heb wat veldwerk verricht, laten we haar Rika noemen in mijn oor fluisterde: ‘Ik wil zo graag oud worden met jou.’ Ik dacht dat ik een hartverzakking kreeg, een klaplong en een hersenbloeding tegelijk. ‘O,’ zei ik. Of misschien wel: ‘Eh... ja.’ Ik sluit niet uit dat ik zelfs gezegd kan hebben: ‘Ik ook met jou, Rika.’

Gewoon, omdat ik te laf was om haar de waarheid te zeggen, die namelijk luidde dat ik er ab-so-luut niet aan moest *denken* om met haar in een bejaardetehuis te vertoeven, of zelfs maar op een schommelstoel op de veranda. Walg!

Wie wil weten tot welke vormen van zelf-marteling dit soort lafheid kan leiden, leze *Huwelijksleven* van David Vogel, sowieso een aanrader voor iedereen met echtelijke aandrang. De mate waarin de hoofdpersoon van dit boek zich 456 bladzijden lang laat kwellen, kleineren, treiteren, vernederen, pijnigen, door zijn

echtgenote is ongeëvenaard.

En toch blijft hij bij haar.

Waanzin!

En wat te denken van een van de mooiste Nederlandse dichtregels, uit *Het Huwelijk* van Willem Elschot:

*Maar doodslaan deed hij niet, want tussen droom en daad
staan wetten in de weg en praktische bezwaren,
En ook weemoedigheid die niemand kan verklaren
En die des avonds komt wanneer men slapen gaat.*

Dat ‘doodslaan’, mind you, gaat niet over een mug in de slaapkamer, zelfs niet over een betrapte minnaar. Het heeft betrekking op de echtgenote zelf.

En rijmt op het woord ‘huwelijk’ niet alleen ‘gruwelijk’ en ‘afschuwelijk’, zoals de dichter Roland Holst fijntjes opmerkte? En, als we toch bezig zijn, op ‘feestelijk’ niet alleen ‘vreselijk’?

∞

Maar ik loop op de feiten vooruit. Sommigen van ons zijn nog niet getrouwd. De keuze is nog niet gemaakt, nog niet definitief, kan nog worden teruggedraaid. Daarom is het zo belangrijk om er nu goed over na te denken.

Hoe zou je het vinden om een ring te dragen, die je niet alleen herinnert aan je belofte van eeuwigdurende trouw aan eerdergenoemde geliefde, en daarmee aan andere, mogelijk buitengewoon aantrekkelijke personen te kennen geeft: sorry, ik ben